

PASSENDE BEOORDELING
INTERGEMEENTEELIJK STRUCTUURPLAN LEEK-
RODEN

STUURGROEP ONTWERPOPGAVE LEEK-RODEN

-EINDCONCEPT-

30 mei 2008
110623.000348

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Onderzoeksgebied	5
1.3	De Natuurbeschermingswet 1998	6
1.4	De Habitattoets	7
1.5	Leeswijzer	9
2	Natura 2000-gebieden	11
2.1	Gebiedsbeschrijving	11
2.1.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	11
2.1.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	12
2.1.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	12
2.2	Instandhoudingsdoelen	13
2.2.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	14
2.2.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	15
2.2.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	18
3	Probleemanalyse	19
3.1	Inleiding	19
3.2	Ingrep	19
3.3	Mogelijke effecten als gevolg van ingrep	19
3.3.1	Ruimtebeslag	19
3.3.2	Versnippering	20
3.3.3	Verstoring (geluid, licht, beweging)	20
3.3.4	Directe aantasting	20
3.3.5	Verdroging	21
3.4	Effectbeschrijving	22
3.4.1	Ruimtebeslag	22
3.4.2	Versnippering	23
3.4.3	Verstoring (geluid, licht, beweging)	24
3.4.4	Directe aantasting	25
3.4.5	Verdroging	25
4	Effectbeoordeling	27
4.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	27
4.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	29
4.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	31
5	Cumulatie	33
5.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	33
5.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	33
6	Conclusie	35

6.1	Natura 2000-gebied Leekstermeer	35
6.2	Natura 2000-gebied Fochteloërveen	35
6.3	Beschermd natuurmonument Elzenbroekbos	36
Bijlage 1	Literatuur	37
Bijlage 2	Afstanden deelgebieden tot Natura 2000-gebieden	39

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1.1

AANLEIDING

In februari 2007 is de SMB voor het Intergemeentelijk Structuurplan Leek-Roden afgerond. Vanwege het advies van de Commissie m.e.r. om een verdiepingsslag te maken, de vele inspraakreacties en de behoefte aan aanvullende milieu-informatie voor het vervolgtraject wordt een PlanMER opgesteld dat samen met het Ontwerp Intergemeentelijk Structuurplan ter inzage gaat.

Het PlanMER moet voldoen aan hetgeen in het toetsingsadvies van de Commissie m.e.r. van 20 september 2007 is opgenomen. Dit betekent dat alle milieu-informatie volledig, inzichtelijk en navolgbaar moet worden gepresenteerd. De keuzes die in het IGS worden gemaakt, moeten worden verantwoord (in het PlanMER). Ook dient relevante informatie uit de inspraakreacties te worden meegenomen.

Een van de onderdelen van het PlanMER is de zogenaamde voortoets die uitgevoerd wordt in het kader van natuur. In deze voortoets zijn de huidige natuurwaarden van de verschillende deelgebieden beschreven en zijn effectanalyses uitgevoerd. Uit deze voortoets is gebleken dat significante negatieve effecten op Natura2000-gebieden niet uit te sluiten zijn, waardoor een passende beoordeling uitgevoerd dient te worden.

De stuurgroep Ontwerppoging Leek-Roden heeft ARCADIS gevraagd deze passende beoordeling op te stellen.

1.2

ONDERZOEKSGEBIED

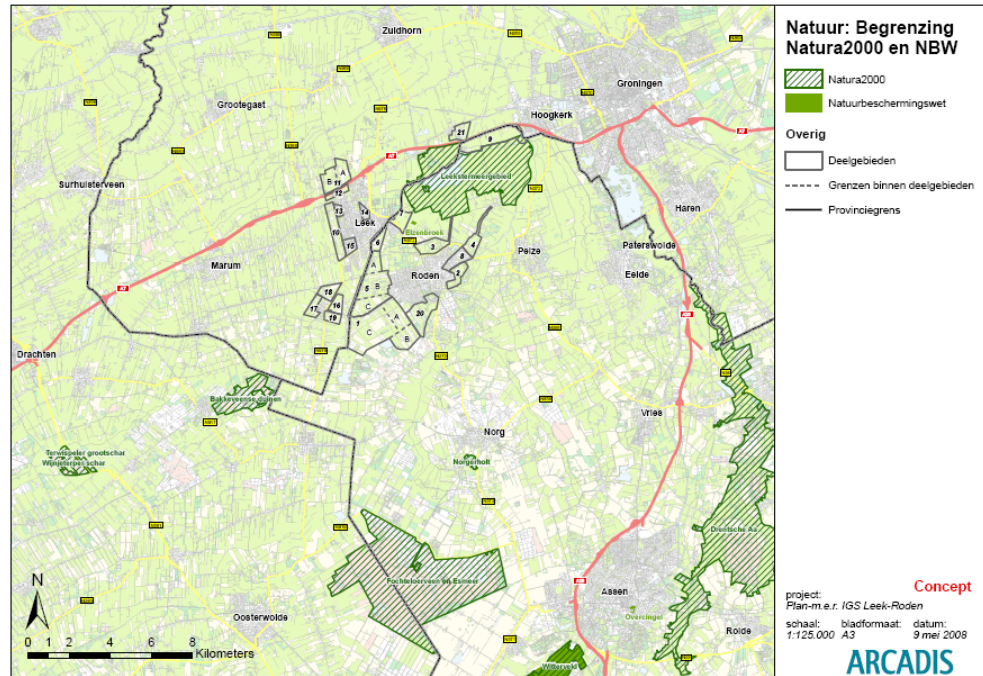
In 2004 is de (geactualiseerde) regiovisie Groningen-Assen 2030 vastgesteld. Binnen het kader van deze regiovisie hebben Leek en Roden een stevige ontwerppoging. De gemeenten Leek en Noordenveld (waar Roden binnen valt) hebben besloten de ontwerppoging gezamenlijk op te pakken en voor de ambities uit de ontwerppoging een Intergemeentelijk Structuurplan op te stellen. De ontwerppoging stelt dat in de periode tot 2030 ongeveer 5800 nieuwe woningen moeten worden gerealiseerd. Voor de milieubeoordeling van de woningbouwopgave is het plangebied Leek-Roden in het PlanMER onderverdeeld in 27 deelgebieden.

De deelgebieden liggen in meer of mindere mate in de nabijheid van de Natura 2000-gebieden Leekstermeer, Fochteloërveen, Bakkeveense duinen en Norgerholt. De Natura 2000-gebieden Bakkeveense duinen en Norgerholt zijn niet in deze passende beoordeling meegenomen, omdat er geen sprake is van negatieve effecten binnen deze gebieden. Beide Natura 2000-gebieden zijn enkel aangewezen voor habitattypen. Door de ruime afstand tot het plangebied kunnen negatieve effecten bij voorbaat worden uitgesloten. De Natura 2000-

gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld en Drentsche Aa liggen op ruime afstand van het plangebied en zijn niet aangemeld voor vogelsoorten die foerageren op grote afstand van de betreffende Natura 2000-gebieden. Ook Drents-Friese Wold & Leggelderveld en Drentsche Aa zullen daarom niet meegenomen worden in deze passende beoordeling.

Figuur 1.1

Ligging Natura 2000-gebieden ten opzichte van deelgebieden.

1.3

DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:

- § Natura2000-gebieden.
- § Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000-gebieden

Onder Natura2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen. De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen worden gebracht. Om dit toetsbaar te maken kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen die gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden zouden kunnen hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar worden gebracht. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard kunnen ook gelden als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

Aanwijzingsbesluiten

De Nederlandse Vogelrichtlijngebieden zijn allemaal al aangewezen, de Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld bij de Europese Commissie. Momenteel werkt de Nederlandse overheid aan de aanwijzing van deze gebieden. Daar waar overlap is tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden wordt de gezamenlijke aanwijzing in één document gepubliceerd. In veel gevallen zijn er ook kleine wijzigingen t.a.v. de Vogelrichtlijn doorgevoerd. Echter zolang de aanwijzing nog niet definitief is, zijn de oorspronkelijke Vogelrichtlijnaanwijzingen nog juridisch bindend. Inmiddels is uit jurisprudentie van de Raad van State wel gebleken dat van de nieuwe ontwerp aanwijzingsbesluiten wel schaduwwerking uit gaat. Dit betekent dat hangende de definitieve aanwijzing de beoordeling van de gevolgen van een plan of project wordt uitgevoerd op basis van de soorten en habitats die in de oorspronkelijke en nieuwe aanwijzingsbesluiten staan.

Beschermde natuurmonumenten

Naast Natura2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook beschermde natuurmonumenten. Beschermde natuurmonumenten zijn aangewezen op grond van aanwezig natuurschoon, natuurwetenschappelijke betekenis of bijzondere dieren of planten. Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet 1998 is het verboden handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor deze wezenlijke kenmerken van beschermde natuurmonumenten. Voor zover een vergunning betrekking heeft op het verrichten, doen verrichten of gedogen van handelingen die significante gevolgen kunnen hebben voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren of planten in een beschermd natuurmonument, wordt deze slechts verleend indien met zekerheid vaststaat dat die handelingen de natuurlijke kenmerken van het beschermde natuurmonument niet aantasten, tenzij dwingende redenen van groot openbaar belang tot het verlenen van een vergunning noodzaken.

1.4**DE HABITATTOETS**

Alhoewel in de wet het begrip 'habitattoets' niet voorkomt, wordt dit begrip in de praktijk veel gebruikt om de verschillende procedures te benoemen die beschreven staan in artikel 19d t/m 19ka van de Natuurbeschermingswet. In deze paragraaf komen allereerst het doel en de strekking van de habitattoets aan bod. Daarna volgen de hiermee samenhangende belangrijke onderwerpen met een korte toelichting.

De habitattoets dient om vast te stellen of, en zo ja, onder welke voorwaarden een menselijke activiteit in en rondom een Natura 2000-gebied kan worden toegelaten. Meer concreet heeft de habitattoets de volgende twee oogmerken:

1. Zekerheid bieden dat de natuurlijke kenmerken (zie kader) van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast.
2. Zekerheid bieden dat een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten, dan wel de verstoring van soorten, niet optreedt.

Het in de habitattoets vastgelegde voorzorgsbeginsel (artikel 19d en 19f) is belangrijk, omdat hiermee aantasting van beschermde gebieden op efficiënte wijze kan worden voorkomen. Dit voorzorgsbeginsel houdt in dat voordat aan een plan of project toestemming wordt verleend, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten daarvan die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van een beschermd gebied in gevaar kunnen brengen,

moeten worden onderzocht. Zo kan worden vastgesteld of de kwaliteit van de natuurlijke habitats/habitats van soorten verslechtert of dat soorten worden verstoord, of dat de natuurlijke kenmerken worden aangetast.

WAT ZIJN 'NATUURLIJKE KENMERKEN'?

Het begrip 'natuurlijke kenmerken' moet worden gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied: ze hebben te maken met de ecologische functies. De natuurlijke kenmerken worden geacht een gebied te karakteriseren dat gaaf en in ecologisch opzicht 'volledig' is. In een dynamisch perspectief impliceert dit ook dat het betrokken ecosysteem 'resistent' is (dat wil zeggen dat het zich na een verstoring kan herstellen) en het vermogen bezit zich te ontwikkelen in een voor de instandhouding ervan gunstige zin.

De Habitattoets bestaat uit een aantal onderdelen. De eerste stap is de oriëntatiefase. Als er kans is op effecten wordt deze gevolgd door een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende Beoordeling.

Oriëntatiefase

De oriëntatiefase is feitelijk een soort 'rangeerterrein' waarin wordt bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen. Vaak vindt tijdens deze fase vooroverleg plaats tussen de initiatiefnemer en het Bevoegd Gezag.

De hoofdvraag tijdens de oriëntatiefase is of er een kans op een significant negatief effect bestaat. Dat is het geval als op grond van objectieve gegevens niet valt uit te sluiten dat het project of de andere handeling significante gevolgen heeft of kan hebben voor het gebied.

Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde Verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een passende beoordeling vereist.

In de onder 2 en 3 bedoelde gevallen volgt op de oriëntatiefase een vergunningaanvraag door de initiatiefnemer.

Verslechterings- en verstoringstoets

Bij de Verslechterings- en verstoringstoets dient te worden nagegaan of een project, handeling of plan een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Indien deze verslechtering of verstoring niet optreedt (dan wel indien deze gelet op de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is), kan een vergunning worden verleend, zo nodig onder voorwaarden of beperkingen. Indien de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen onaanvaardbaar is, dient de vergunning te worden geweigerd. Bij de afweging of de verslechtering of verstoring onaanvaardbaar is, heeft het Bevoegd Gezag een grotere beleidsvrijheid dan wanneer de vergunningaanvraag via de passende beoordeling verloopt. Het Bevoegd Gezag kan rekening houden met de aanwezigheid van redenen van openbaar belang, de mogelijkheid om te compenseren en andere relevante overwegingen.

Passende Beoordeling

Bij een passende beoordeling komt in meer detail de hoofdvraag uit de oriëntatiefase terug: is er een kans op een significant negatief effect? De antwoorden zijn hierbij dezelfde; de vervolgstappen wijken echter deels af:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat de vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet verleend kan worden.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat de passende beoordeling kan worden afgesloten en dat wordt 'teruggeschakeld' naar de Verslechtings- en verstoringstoets (omdat er wel sprake kan zijn van een mogelijk negatief effect).
3. Er is een kans op een significant negatief effect, dat wil zeggen de zekerheid bestaat niet dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn.

Na deze conclusie uit de passende beoordeling dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria:

- § Zijn er geen Alternatieven?
- § Is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang?
- § Zijn er Compenserende maatregelen voorzien?

1.5**LEESWIJZER**

Deze rapportage geeft allereerst een beschrijving van de betreffende Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied en de instandhoudingsdoelen die deze Natura 2000-gebieden kennen. In hoofdstuk 3 wordt de ingreep in het plangebied beschreven en de mogelijke effecten van deze ingreep op kwalificerende natuurwaarden. Hoofdstuk 4 geeft een beoordeling van de mogelijk negatieve effecten op de voorkomende habitattypen en soorten. Hoofdstuk 5 geeft tenslotte de conclusie van de passende beoordeling.

HOOFDSTUK 2

Natura 2000-gebieden

2.1 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1.1 NATURA 2000-GEBIED LEEKSTERMEER

Het Natura 2000-gebied Leekstermeer ligt aan de noordoostzijde van plangebied Leek-Roden. In onderstaande tabel zijn de afstanden van de deelgebieden ten aanzien van het Leekstermeer weergegeven.

Tabel 2.1

Afstanden deelgebieden ten opzichte van het Natura 2000-gebied Leekstermeer.

Afstand tot Natura 2000-gebied Leekstermeer	Deelgebieden
Grenzend aan	Roden Noord, Rond Leekstermeer
0 – 250 meter	Nietap Oost, Oostwold
250 – 2000 meter	Nietap Oksel, Bitseveld
2000 – 5000 meter	Overige deelgebieden
> 5000 meter	Steenbergerveld Zuid Oost en West, Zevenhuizen Noord Oost, West en Noord

Het Leekstermeergebied is een gradiëntrijk overgangsgebied van Drents plateau naar laagveen. Het gebied wordt gekenmerkt door een open veenweidelandschap met aan de westzijde gelegen het Leekstermeer. Langs het meer bevinden zich plaatselijk brede rietkragen en ten noorden en ten westen van het meer liggen enkele verlande petgaten, waaronder de Lettelberter Petten, en enkele houtwallen. Meer dan de helft van het gebied bestaat uit (voormalige) cultuurgraslanden. Het Leekstermeer is ontstaan door menselijke invloeden. Door klink van de veenbodem, als gevolg van ontwatering in de 11de eeuw, trad in de 13de eeuw aanzienlijke wateroverlast op. In die periode zijn door de bewoners in het gebied ook enkele veenterpen opgericht. Later trokken de bewoners zich terug op de pleistocene zandruggen. Tot in het begin van deze eeuw stond een groot deel van het gebied rond het Leekstermeer in de winter maandenlang onder water. Pas na de afsluiting van de Lauwerszee (1969) is de ontwaterings situatie van dien aard dat overstroming van het gebied tot de hoge uitzonderingen behoort.

Het is een bijzonder gradiëntrijk overgangsgebied van Drenths plateau naar laagveen. De graslanden waren vroeger belangrijk als broedgebied voor weidevogels en het graslandgebied is nu erg verdroogd. In het gebied komen nog waardevolle schraalgraslanden voor. Het oorspronkelijke veengebied werd zowel door de zee, door beekwater van het Drenths plateau als door grondwater gevoed.

2.1.2 NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Het Natura 2000-gebied Fochteloërveen ligt op ruime afstand ten zuidwesten van het plangebied Leek-Roden. In onderstaande tabel zijn de afstanden van de deelgebieden ten aanzien van het Leekstermeer weergegeven.

Tabel 2.2

Afstanden deelgebieden ten opzichte van het Natura 2000-gebied Fochteloërveen.

Afstand tot Natura 2000-gebied Fochteloërveen	Deelgebieden
0 – 5000	-
5000 – 10000	Steenbergerveld West, Noord Oost en Zuid Oost, Wijkengebied Zuid, Zevenhuizen Noord Oost, West en Zuid Oost, Roden Zuid
> 10000	Overige deelgebieden

Het Fochteloërveen maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van NW-Drenthe en aangrenzend Fryslân bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Het Fochteloërveen lag aan de rand van dit grote veen en bestaat uit een naar verhouding jong en ondiep (tot 2 meter) veenpakket. Er zijn maatregelen genomen om de groei van het hoogveen te stimuleren, zoals het plaatsen van damwanden en het aanbrengen van stuwen. Na een stilstandfase in de veengroei bevat het Fochteloërveen nu een relatief grote kern met actief hoogveen. Het gebied wordt verder gekenmerkt door zijn uitgestrektheid en boomloosheid (buiten de boswachterij aan de noordkant). Het gebied bestaat, naast het levende hoogveen in het centrale deel, uit droge en vochtige heide en vennen, enige graslanden en in het noorden enkele naaldbossen. Ondiep, open water ligt in de Vloeiweiden, Zuidwestplassen en Esmeer. Het Esmeer is een pingoruïne.

2.1.3 BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos ligt in het midden van plangebied Leek-Roden tussen de deelgebieden Nietap Oost en Roden Noord. In onderstaande tabel zijn de afstanden van de deelgebieden ten aanzien van het Leekstermeer weergegeven.

Tabel 2.3

Afstanden deelgebieden ten opzichte van beschermd natuurmonument Elzenbroekbos.

Afstand tot BNM Elzenbroekbos	Deelgebieden
Grenzend aan	-
0 – 250 meter	Nietap Oost
250 – 2000 meter	Roden Noord, Wijkengebied Noord, Nietap Oksel
2000 – 5000 meter	Overige deelgebieden
> 5000 meter	Zevenhuizen West

Het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos is een landschappelijk waardevol klein boscomplex (3 ha) in het aan bomen zeer arme weidengebied ten zuidwesten van het Leekstermeer. Het gebied is in 1973 aangewezen als beschermd natuurmonument. Het ligt op de overgang van een voedselarm naar een voedselrijk milieu. Ook binnen de begrenzing van het gebied komen verschillende milieutypen voor, namelijk betrekkelijk hoge, droge gedeelten en laaggelegen, vochtige gedeelten, waartussen geleidelijke overgangen bestaan. Dankzij deze verscheidenheid in de terreingesteldheid komt er een relatief groot aantal plantensoorten voor. Verschillende vogelsoorten broeden in het natuurmonument of verblijven er enige tijd gedurende de trek. Het terrein is dan ook zowel botanisch als ornithologisch van betekenis.

2.2

INSTANDHOUDINGSDOELEN

Het ecologische netwerk Natura2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vastgesteld gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging". Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattypen en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor de meeste habitattypen en soorten kan het landelijk doel gerealiseerd worden met deze gebiedsdoelen. Voor een aantal soorten en habitattypen dragen de 'voorkomens' buiten de Natura 2000 gebieden bij aan de realisering van het landelijk doel. Voor een beperkt aantal habitattypen en soorten is er voor gekozen om complementaire doelen op basis van artikel 10a, lid 3 van de Natuurbeschermingswet te formuleren. Het betreft met name habitattypen en soorten waarvoor Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid heeft wat betreft relatief belang en de mate waarin de habitattypen en soorten onder druk staan.

In de ontwerp aanwijzingsbesluiten voor het Leekstermeergebied en Fochteloërveen is aangegeven wat de instandhoudingsdoelen zijn voor de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen. Dit zijn algemene doelen voor de gebieden en de relatie tussen de gebieden en de omgeving, doelen ten aanzien van de kwalificerende waarden en ten aanzien van de complementaire doelen.

Algemene doelen

- § Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- § Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- § Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- § Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

- § Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

2.2.1 NATURA 2000-GEBIED LEEKSTERMEER

Het Natura 2000-gebied Leekstermeer is aangewezen voor de volgende kwalificerende waarden.

Tabel 2.4

Instandhoudingsdoelen van
Natura 2000-gebied
Leekstermeer.

Kwalificerende waarden Vogelrichtlijn	
Broedvogels	
A119	Porseleinhoen
A122	Kwartelkoning
A295	Rietzanger
Niet-broedvogels	
A041	Kolgans
A045	Brandgans
A050	Smient
Complementaire doelen	
H7140	Overgangs- en trilvenen
H91E0	Beekbegeleidende bossen
H1016	Zeggekorfslak

Porseleinhoen

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 2 paren. Het porseleinhoen is een zeer schaarse broedvogel waarvan in 1997 2 paren werden vastgesteld. Verder zijn er geen inventarisatiegegevens voorhanden. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op dit, relatief hoge, niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kwartelkoning

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren. De kwartelkoning is een zeer schaarse, niet jaarlijks voorkomende broedvogel met maximaal 20 paren in het landelijke topjaar 1998: in de periode 1999-2003 was de soort aanwezig met 1-6 paren. Van oorsprong is de kwartelkoning een reguliere broedvogel van het laagveen weidegebied. Gezien de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Rietzanger

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren. De rietzanger is van oudsher een schaarse broedvogel die sterk kan profiteren van de voorgenomen natuurontwikkeling. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drents-Groningse grensgebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kolgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Aantallen zijn recent fors afgenomen. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Brandgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 110 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de brandgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Aantallen fluctueren. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Smient

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaappleaats en als foerageergebied. Er was sprake van hoge aantallen rond 1990, met daarna een afname. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig.

Overgangs- en trilveen

Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A). In het gebied zijn mogelijkheden om het matig ontwikkelde habitattypen overgangs- en trilvenen, trilvenen (subtype A), een subtype met een zeer ongunstige staat van instandhouding, uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren.

Beekbegeleidende bossen

Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C). In het Leekstermeer komt, in kwelgebieden, het habitattypen vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen, voor in de vorm van zeggenrijk elzenbroekbos (*Carici elongatae-Alnetum*).

Zeggekorfslak

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. De zeggekorfslak is hier recent ontdekt (minLNV). Omdat het een soort betreft waarvan het aantal verspreidingslocaties in ons land beperkt is en deze locatie de enige in Noord-Nederland is voor het gebied een behoudsdoelstelling geformuleerd

2.2.2

NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Het Natura 2000-gebied Fochteloërveen is aangewezen voor de volgende kwalificerende waarden:

Tabel 2.5

Instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Fochteloërveen.

Kwalificerende waarden Habitatrichtlijn	
Habitattypen	
H3160	Zure vennen
H4010	Vochtige heiden
H4030	Droge heiden
H7110	Actieve hoogvenen
H7120	Herstellende hoogvenen

Zure vennen

Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit van zure vennen. Zure vennen komen met marginale kwaliteit voor in het Esmeer. Deze pingoruïne betreft één van de grootste zure vennen in Drenthe, momenteel vooral van belang voor vogels.

Vochtige heiden

Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige heiden (subtype A). Vochtige heiden komen in het hoogveengebied voor in zeer smalle zones op de overgang van droge heiden en hoogveen. Bij behoud van de droge heiden en herstellende hoogvenen is de instandhouding gegarandeerd. De ontwikkeling van het habitatype vochtige heiden, wordt beoogd in de huidige boswachterij, mede als leefgebied voor vogels die nu in herstellende hoogvenen voorkomen, zoals paapje en roodborsttapuit.

Droge heiden

Behoud oppervlakte en kwaliteit droge heiden. Droge heiden komen voor op zandruggen in het veen, onder meer in een lange, enkele tientallen meters brede strook langs het fietspad dat dwars door het veen loopt.

Actieve hoogvenen

Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen (subtype A). Het gebied is één van de weinige voorbeelden van een groot hoogveenrestant met een kern van actief hoogveen in ons land. De perspectieven voor uitbreiding van de actieve hoogvenen zijn hier goed. In dit gebied kan actief hoogveen op landschapsschaal met overgangen naar beekdalen worden gerealiseerd. Op termijn kan dit gebied een groot deel bijdragen aan het realiseren van de landelijke opgave voor actieve hoogvenen.

Herstellende hoogvenen

Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit herstellende hoogvenen. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van actieve hoogvenen (subtype A) is toegestaan. Er zijn goede mogelijkheden om een zodanige kwaliteitsverbetering van herstellende hoogvenen te bereiken, dat een deel kan overgaan in actieve hoogvenen (subtype A). De heidevegetaties en bossen op het verdroogde hoogveen worden niet tot vochtige heiden (subtype A) en droge heiden gerekend, maar maken onderdeel uit van herstellende hoogvenen. In het gebied komen op veen ook begroeiingen voor die niet tot het habitatype gerekend worden. De beoogde verbetering kwaliteit resulteert tevens in uitbreiding van oppervlakte.

Tabel 2.6

Instandhoudingsdoelen van
Natura 2000-gebied
Fochteloërveen.

Kwalificerende waarden Vogelrichtlijn	
Broedvogels	
A008	Geoorde fuut
A119	Porseleinhoen
A275	Paapje
A276	Roodborsttapuit
Niet-broedvogels	
A037	Kleine zwaan
A038	Wilde zwaan
A039	Toendrarietgans
A041	Kolgans
A052	Wintertaling
A056	Slobeend

Geoorde fuut

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren. Sinds 1918 is de geoorde fuut broedvogel in Nederland met tot in de 70-er jaren bescheiden aantallen. In het Fochteloërveen is de soort pas een regelmatige broedvogel vanaf halverwege de 80-er jaren in geleidelijk toenemende aantallen. Het aantal paren fluctueert sterk met het aanbod aan geschikte waterpartijen ten gevolge van schommelingen in de waterstand. Maximaal werden 28 paren geteld in 1990 en 23 in 2000. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Fries-Drentse grensstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Porseleinhoen

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. Afhankelijk van de waterstand in mei en juni kunnen zich enkele tientallen porseleinhoentjes vestigen (maximaal 28 in 2001); in droge jaren minder dan 10. Randen van hoogvenen zijn in potentie stabiele broedplaatsen door een permanent gunstige waterstand in de zomermaanden. Het gewenste aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op een relatief hoog niveau gewenst. Het betreft een relatief geïsoleerde broedplaats; het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Paapje

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren. Vochtige heidevelden en open veengebieden zijn tegenwoordig een zeer belangrijk broedhabitat voor het paapje. Het aantal paren is de laatste 2 decennia sterk toegenomen en momenteel herbergt het Fochteloërveen de grootste populatie in Nederland met jaarlijks ten minste 50 paren (maximaal 67 in 1999). Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is behoud van de populatie op het recente, relatief hoge, niveau gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Fries-Drentse grensstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Roodborsttapuit

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren. Mits niet al te nat, vormen open heidegebieden een belangrijk broedhabitat voor de roodborsttapuit. De populatie in het Fochteloërveen is in de afgelopen decennia sterk toegenomen. In 2000 werd een (voorlopig) maximum van 77 paren bereikt. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Fries-Drentse grensstreek ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Kleine zwaan

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 90 vogels (seizoensmaximum). Het gebied heeft voor de kleine zwaan o.a. een functie als slaapplek. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Vanwege de vermoedelijk natuurlijke oorzaken van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is er geen herstelopgave van toepassing.

Wilde zwaan

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensmaximum). Aantallen wilde zwanen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleaats. Het gebied levert als slaappleaats de grootste bijdrage binnen het Natura2000-netwerk. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende omdat de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een licht afnemende trend die waarschijnlijk geen Nederlandse oorzaak heeft (klimaat).

Toendrarietgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 11.100 vogels (seizoensmaximum). Aantallen toendrarietganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als slaappleaats, na de Noordoostpolder levert het gebied de grootste bijdrage in Nederland. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Kolgans

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.300 vogels (seizoensmaximum). Het gebied heeft voor de kolgans o.a. een functie als slaappleaats. Trendgegevens zijn niet beschikbaar. Handhaving van de huidige situatie is voldoende, want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang neemt toe.

Wintertaling

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 600 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de wintertaling o.a. een functie als foerageergebied. De data zijn nog niet geschikt voor een trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

Slobeend

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde). Het gebied heeft voor de slobeend o.a. een functie als foerageergebied. De data zijn nog niet geschikt voor een trendanalyse. Handhaving van de huidige situatie is voldoende want de landelijke staat van instandhouding is gunstig en de internationale populatieomvang is stabiel.

2.2.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Het beschermd natuurmonument Elzenbroek is landschappelijk, botanisch en ornithologisch van betekenis. De wezenlijke kenmerken bestaan uit een boscomplex in een bomenarm weidengebied, het voorkomen van een relatief groot aantal plantensoorten van een voedselarm tot voedselrijk milieu en het voorkomen van diverse broed- en overwinterende vogels. Het boscomplex bestaat uit oud bos, voornamelijk berkenbomen, kamperfoelie en een onderbegroeiing van onder andere bosanemonen en zeggensoorten. Er zijn geen gegevens bekend over de broedvogelsoorten en overwinterende vogelsoorten die gebruik maken van het Elzenbroekbos.

HOOFDSTUK 3

Probleemanalyse

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de mogelijke gevolgen door realisatie van de woningopgave in het plangebied Roden-Leek op aanwezige natuurwaarden in de betreffende Natura 2000-gebieden beschreven.

3.2 INGREEP

De ontwerp-opgave stelt dat in de periode tot 2030 ongeveer 5800 nieuwe woningen moeten worden gerealiseerd. Tevens zal een herstructurering van ongeveer 1100 woningen plaatsvinden. Verder wordt ruimte gezocht voor in totaal 70 ha bedrijventerrein, waarvan 50 ha in Roden en 20 ha met een regionaal karakter. Gemaakte keuzes mogen niet leiden tot onaanvaardbare aantasting van de kernkwaliteiten van de gemeenten of tot extra verkeersknelpunten (extra ten opzichte van de autonome ontwikkeling). Vanwege het laatste punt is er tevens een opgave om in een passende infrastructuur te voorzien. De verdeling van de bebouwing tussen de kernen en deelgebieden is nog niet bekend. De locaties worden daarom op basis van gevoeligheid en kwetsbaarheid beoordeeld.

3.3 MOGELIJKE EFFECTEN ALS GEVOLG VAN INGREEP

De ingreep die plaatsvindt in het plangebied Leek-Roden kan negatieve effecten veroorzaken op beschermde gebieden en beschermde en/of bedreigde soorten binnen deze gebieden. In onderstaande paragrafen worden de effecten beschreven die mogelijk optreden binnen de Natura 2000-gebieden.

3.3.1 RUIMTEBESLAG

Ruimtebeslag kan optreden wanneer werkzaamheden plaatsvinden binnen Natura 2000-gebieden. Als gevolg van ruimtebeslag bestaat de kans dat habitattypen of biotopen van soorten aangetast worden. De deelgebieden voor de bebouwingopgave liggen allen buiten de Natura 2000-gebieden Leekstermeer en Fochteloërveen en het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos. Er vindt dus geen ruimtebeslag plaats binnen deze gebieden. Wel treedt ruimtebeslag op in de omgeving van de Natura 2000-gebieden, waardoor leefgebied van kwalificerende vogelsoorten die foerageren buiten de Natura 2000-gebieden mogelijk wordt aangetast. Door aantasting van de foerageergebieden kunnen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen optreden. Voor de soorten wordt aangenomen dat zij foerageren binnen een straal van gemiddeld 5 kilometer rond de Natura 2000-gebieden en niet binnen een straal van 250 meter rond de bebouwde kom (Hut & Bos, 2007).

3.3.2

VERSNIJPERING

Versnippering kan optreden wanneer werkzaamheden een Natura 2000-gebied en het beschermde natuurmonument doorsnijden en daarmee populaties van een soort of habitattypen ruimtelijk van elkaar scheiden. Barrièrewerking kan de bewegingsvrijheid van soorten beperken, waardoor deelpopulaties van elkaar geïsoleerd raken of bepaalde functionele gebieden niet meer bereikt kunnen worden. Hierdoor lopen de betrokken (deel)populaties het risico te verzwakken en eventueel lokaal uit te sterven. Doordat alle deelgebieden buiten de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument liggen, treedt geen barrièrewerking binnen de gebieden op. Wel kan versnippering van potentieel leefgebied van vogels in de omgeving van de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument optreden door realisatie van de bebouwingopgave.

3.3.3

VERSTORING (GELUID, LICHT, BEWEGING)

Werkzaamheden in en nabij de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument kunnen leiden tot verstoring van kwalificerende soorten door geluid, licht en beweging. Geluid kan verstoring zijn voor vogels, zoogdieren en sommige soorten amfibieën. Onregelmatige geluiden kunnen stress- en vluchtreacties oproepen. Dit kan indirect leiden tot verzwakking van populaties, bijvoorbeeld door teruglopende reproductie of door toename van sterfte van dieren. Verstoring door licht is soortspecifiek. Sommige soorten zullen sterk verlichte gebieden vermijden, waardoor beperking van hun leefgebied of barrièrewerking op vaste migratieroutes optreedt. Andere soorten worden aangetrokken door licht, waardoor ze in minder geschikte biotopen terecht komen, waar ze geen voedsel kunnen vinden of zich niet kunnen voortplanten. Aanwezigheid van bewegende mensen, voertuigen en installaties kan schrikreacties oproepen bij dieren. De effecten zijn vergelijkbaar met de reacties op geluidverstoring: mijden van gebieden, vluchtgedrag, afname reproductie, verminderde voedselopname en uiteindelijk verzwakking van de populatie.

Mogelijke effecten als gevolg van verstoring kunnen onderverdeeld worden in effecten tijdens de aanlegfase en effecten tijdens de gebruiksfase. Verstoring tijdens de aanlegfase heeft betrekking tot de werkzaamheden tijdens het bouwrijp maken van de deelgebieden en het bouwen van woningen. Binnen een straal van circa 500 meter leiden werkzaamheden mogelijk tot verstoring van kwalificerende natuurwaarden (Reijnen et al, 1996). Verstoring tijdens de gebruiksfase heeft betrekking op de toename van de bevolkingsdichtheid in het plangebied Leek-Roden, waardoor een hogere dagrecreatiedruk ontstaat. Deze recreatiedruk leidt tot extra verstoring van de kwalificerende vogelsoorten in de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument. Uit onderzoek is gebleken dat dagrecreatie voornamelijk plaatsvindt in natuurgebieden binnen een straal van 2 kilometer rond de woning (Henkens et al, 2005).

3.3.4

DIRECTE AANTASTING

Werkzaamheden in Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonument kunnen leiden tot directe aantasting van voorkomende soorten en habitattypen. Mobiele soorten kunnen tijdens werkzaamheden tijdelijk uitwijken naar geschikte leefgebieden in de omgeving van het plangebied. Soorten die niet of weinig mobiel zijn, kennen echter geen gelegenheid om werkzaamheden te ontvluchten. Werkzaamheden kunnen dan leiden tot schade aan en

omkomen van individuen. Naast fysieke schade aan individuen kunnen werkzaamheden zorgen voor aantasting van het leefgebied van soorten en schade aan holen, schuilplaatsen, voortplantings- en overwinteringsplaatsen.

De ingreep vindt plaats buiten de Natura 2000-gebieden en het beschermde natuurmonument. De voorkomende habitattypen zijn gebonden aan het Leekstermeergebied. Ook zeggekorfslak, een soort die voorkomt op zeggesoorten in onbeschaduwde verlande oevers, is gebonden aan het natuurgebied. Directe aantasting van habitattypen en zeggekorfslak kan daardoor uitgesloten worden. De kwalificerende vogelsoorten die foerageren binnen de deelgebieden kunnen tijdens werkzaamheden uitwijken, waardoor geen sprake zal zijn van directe aantasting. Wel kan aantasting van foerageergebied plaatsvinden. Deze effecten worden onder ruimtebeslag beschreven.

3.3.5

VERDROGING

De voorgenomen ingreep/werkzaamheden kunnen leiden tot verdroging van natuurlijke standplaatsen van vegetaties, die afhankelijk zijn van een hoge en stabiele grondwaterstand en van toevoer van grondwater met een specifieke samenstelling. Verandering in deze condities kan leiden tot verschuivingen in de vegetatiesamenstelling en daarmee tot vermindering van de kwaliteit van habitattypen. Verdroging kan ook leiden tot slechtere condities voor soorten die van deze vegetaties afhankelijk zijn (zoals insecten en herbivoren) of soorten die water en vocht nodig hebben voor voortplanting (zoals amfibieën).

De voorgenomen ingrepen die effect hebben op de grondwaterstanden en hiervan afgeleide grondwaterstroming zijn onder andere:

- § Drainage van de deelgebieden ten behoeve van de bebouwing.
- § Verharding van het oppervlak waardoor infiltratie afneemt.
- § Verstoring van de bodemopbouw.
- § Verandering in oppervlaktewaterstructuur.

Door verandering in grondwaterstroming en toename in emissies is er ook beïnvloeding van de kwaliteit van kwel en infiltratie.

De ingreep kan leiden tot verdroging binnen de Natura 2000-gebieden. Hydrologische beïnvloeding van de standplaatscondities is bepaald aan de hand van de mogelijke veranderingen in de grondwaterstand en stroming (de ecohydrologische relaties) zoals bij het aspect bodem en water beschreven is. Of gebieden met natuurwaarden beïnvloed worden door de voorgenomen ingreep is afhankelijk van de bodemopbouw en de afstand tot de ingreep. Om de gebieden te bepalen waar een risico aanwezig is, is een trechtering uitgevoerd (zie onderdeel bodem en water, PlanMER Intergemeentelijk Structuurplan Leek-Roden). Op basis van een berekening van de spreidingslengte is aangehouden dat het invloedgebied van verdrogingseffecten binnen dit plangebied maximaal 1500 meter bedraagt. Buiten deze straal kunnen negatieve effecten door verdroging bij voorbaat worden uitgesloten. Binnen een straal van 1500 meter treden mogelijk verdrogingseffecten op in de Natura 2000-gebieden door verandering van grondwaterstanden en daarmee samenhangende verandering van grondwaterstroming. Het hydrologische effect is afhankelijk van de verandering in stijghoogte ter plaatse van de ingreep en de afstand tot de deelgebieden en de doorwerking van de stijghoogte door een al dan niet aanwezige slechtdoorlatende laag (keileemverbreiding, potklei- en leemvoorkomens) binnen de Natura 2000-gebieden. Afhankelijk van de stromingsweerstand (bodem en drainageweerstand) ter plaatse treedt er een reductie op in het freatisch pakket als gevolg van de ingreep. Indien een slechtdoorlatende laag aanwezig is ter plaatse van de ingreep en het Natura 2000-

gebied, is de doorwerking van een ingreep op afstand minimaal en zijn de verdrogingseffecten verwaarloosbaar klein. Daar waar de ingreep nabij grondwaterafhankelijke natuur gelegen is (tussen de 0 en 50 meter), treden mogelijk effecten op in het pakket boven de slechtdoorlatende laag. Daarom is aangehouden dat er in die gevallen effecten plaats kunnen vinden.

3.4 EFFECTBESCHRIJVING

Bij de beoordeling van de gevolgen voor de bestaande natuurwaarden gaat de aandacht uit naar de aantasting van beschermde gebieden en naar de gevolgen voor beschermde en/of bedreigde soorten binnen deze gebieden. De gevolgen voor natuurwaarden worden zowel tijdens de aanlegfase als in de gebruiksfase meegenomen in de effectbeoordeling.

3.4.1 RUIMTEBESLAG

Natura 2000-gebied Leekstermeer

De deelgebieden liggen buiten het Natura 2000-gebied, waardoor geen ruimtebeslag optreedt van gekwalificeerde habitattypen en zeggekorfslak. Ook is geen sprake van ruimtebeslag van broedhabitat van de soorten porseleinhoen (natte uiterwaarden, riet- en zeggemoerassen, onderwatergelopen graslanden) en rietzanger (rietlanden en oevervegetaties). De soorten zijn voor hun broedhabitat gebonden aan het Natura 2000-gebied. Kwartelkoning broedt met name in hooilanden die laat gemaaid worden. Kolgans, brandgans en smient foerageren in de omgeving van het Leekstermeer. Deze soorten foerageren met name op grasland. De belangrijkste foerageergebieden rond het Leekstermeer zijn de polder Vredewold, de westelijke delen van de polder Matsloot-Roderwolde en de Zuidermaden. In toenemende mate foerageren de ganzen en smienten ten noorden van de A7 in de polder Oostwold (Hut & Bos, 2007).

Deelgebieden Rond Leekstermeer, Oostwold, Leeksterveld A en B en Roden Noord Oost bevatten geschikt foerageergebied voor ganzen en smienten (Hut & Bos, 2007). Binnen deze deelgebieden treedt permanent ruimtebeslag op voor brandgans, kolgans en smient als gevolg van bebouwing. Ook het deelgebied Nietap Oost bevat geschikt foerageergebied voor ganzen en eenden uit het Leekstermeergebied. Bebouwing zal echter alleen tot de kade gerealiseerd worden. Dit deel van het gebied is niet geschikt voor foeragerende ganzen en eenden. Er treedt dan ook geen ruimtebeslag op.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

De deelgebieden liggen buiten het Natura 2000-gebied, waardoor geen ruimtebeslag optreedt van gekwalificeerde habitattypen. Ook treden geen negatieve effecten door ruimtebeslag op voor de gekwalificeerde broedvogelsoorten geoorde fuut (ondiepe, kleinschalige wateren) en porseleinhoen (natte uiterwaarden, riet- en zeggemoerassen, onderwatergelopen graslanden) doordat zij voor hun broedbiotopen gebonden zijn aan het Fochteloërveen. Negatieve effecten op de broedvogels paapje (kruidenrijke, open graslanden), roodborsttapuit (open tot halfopen, vaak droge terreinen) en de eendensoorten slobbeend en wintertaling worden niet verwacht door de ruime afstand tussen het Fochteloërveen en het dichtsbijzijnde deelgebied (ca 7900 m). Voor de soorten kolgans, toendrarietgans, wilde zwaan en kleine zwaan dient het Fochteloërveen als slaapplek. Deze soorten foerageren in de omgeving van het natuurgebied. De ganzensoorten foerageren met name op grasland en de zwanen op bouwland (Hul & Bos, 2007).

In het Steenbergerveld (Noord Oost, Zuid Oost en West) foerageren grote aantallen toendrarietganzen (tot 3500 exemplaren) en kolganzen (tot 750 exemplaren). Ook wilde zwaan is hier aangetroffen (SOVON). Het aantal toendrarietganzen en kolganzen dat overwintert in het Steenbergerveld lijkt toe te nemen (SOVON). De soorten maken met name in de maanden januari en februari gebruik van het Steenbergerveld als foerageergebied. In de deelgebieden Steenbergerveld Noord Oost, Zuid Oost en West leidt bebouwing mogelijk tot negatieve effecten op toendrarietgans, kolgans en wilde zwaan als gevolg van permanent ruimtebeslag. In de deelgebieden Wijkengebied Zuid, Zevenhuizen Noord Oost, West en Zuid Oost zijn toendrarietgans, kolgans en kleine zwaan niet aangetroffen, waardoor geen negatieve effecten verwacht worden.

Beschermd Natuurmonument Elzenbroekbos

De deelgebieden liggen buiten het beschermd natuurmonument, waardoor geen ruimtebeslag optreedt binnen het Elzenbroekbos. Negatieve effecten door ruimtebeslag op de landschappelijke en botanische waarden kunnen daardoor uitgesloten worden. Ook negatieve effecten op de ornithologische waarden van het gebied worden niet verwacht. Het boscomplex is van belang als broedplaats voor vogels van bos en struweel. De omgeving van het Elzenbroekbos bestaat uit graslanden, waardoor de vogelsoorten gebonden zijn aan het beschermd natuurgebied. De overwinterende vogels gebruiken het bos als rustplaats en foerageren naar verwachting in de omgeving van het Leekstermeer. Ook voor deze vogelsoorten zullen geen negatieve effecten optreden door ruimtebeslag.

3.4.2

VERSNIPPERING

Natura 2000-gebied Leekstermeer

Er worden geen negatieve effecten van versnippering verwacht op habitattypen, zeggekorfslak en broedvogels, doordat deze natuurwaarden gebonden zijn aan het Natura 2000-gebied. Er vindt geen doorsnijding van dit gebied plaats. Bebouwing in deelgebied Rond Leekstermeer leidt mogelijk tot versnippering van foerageergebied van ganzen en eenden, doordat bebouwing barrièrewerking veroorzaakt binnen het foerageergebied. Barrièrewerking treedt mede op doordat bebouwing binnen het deelgebied de bebouwing aan de noordoostkant van het Leekstermeer verbindt met de bebouwde kom van Hoogkerk. Bebouwing in deelgebied Roden Noord Oost verbindt de bebouwde kom van Roden met de bebouwde kom van Roderwolde, waardoor mogelijk barrièrewerking optreedt voor ganzen en smienten uit het Leekstermeergebied die foerageren in de omgeving van het Peizerdiep. Negatieve effecten door versnippering worden echter niet verwacht, doordat momenteel al lintbebouwing aanwezig is tussen de bebouwde kom van Roden en Roderwolde en omdat het foerageergebied in de omgeving van het Peizerdiep van relatief beperkte waarde is voor ganzen en smienten.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

Er is geen sprake van versnippering door bebouwing in plangebied Leek-Roden. De deelgebieden liggen op ruime afstand ten noordoosten van het Natura 2000-gebied, waardoor geen barrièrewerking optreedt. Negatieve effecten door versnippering kunnen uitgesloten worden.

Beschermd Natuurmonument Elzenbroekbos

Er is geen sprake van versnippering van het beschermd natuurmonument door bebouwing in het plangebied Leek-Roden. Het Elzenbroekbos is een kleinschalig boscomplex omgeven

door graslanden. Momenteel vindt het gebied ligt het gebied dus al geïsoleerd van andere bospercelen. Het bos wordt niet doorsneden door deelgebieden.

3.4.3

VERSTORING (GELUID, LICHT, BEWEGING)

Natura 2000-gebied Leekstermeer

Werkzaamheden gedurende de aanlegfase in de deelgebieden Rond Leekstermeer, Oostwold, Leeksterveld A en B, Nietap Oost en Roden Noord Oost kunnen, indien deze plaatsvinden binnen het overwinteringsseizoen, leiden tot tijdelijke verstoring van kolgans, brandgans en smient. Deze deelgebieden bevatten geschikt foerageerbiotoop voor bovengenoemde soorten (Hul & Bos, 2007).

Ook werkzaamheden in het deelgebied Roden Noord leidt mogelijk tot tijdelijke verstoring, doordat geschikte foerageergebied aanwezig is in de nabije omgeving van dit deelgebied. Verstoring zal plaatsvinden door geluid en beweging. Brandgans, kolgans en smient zijn met name gevoelig voor beweging. Verstoring van de 's nachts foeragerende smient wordt niet verwacht, tenzij 's nachts wordt gewerkt. Indien werkzaamheden plaatsvinden binnen de dagperiode, zal geen verstoring door licht optreden. Verstoring van broedvogels wordt niet verwacht. De rietzanger is gevoelig voor geluid, maar geschikt broedbiotoop voor deze soort (rietlanden en oevervegetaties) ligt op ruime afstand van de deelgebieden. Permanente verstoring zal optreden doordat bebouwing in bovengenoemde deelgebieden leidt tot een toename van dagrecreatie in het Leekstermeergebied. Het Leekstermeer is vrij toegankelijk en er loopt een wandelpad door de Letterberter Petten aan de noordkant van het Leekstermeer. Naast bovengenoemde deelgebieden liggen ook de deelgebieden Bitseveld en Nietap Oksel binnen een straal van 2 kilometer rond het Natura 2000-gebied. De deelgebieden binnen deze straal dragen bij aan verstoring van vogels door dagrecreatie.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

Werkzaamheden gedurende de aanlegfase in de deelgebieden Steenbergerveld West, Noord Oost en Zuid Oost kunnen, indien deze plaatsvinden binnen het overwinteringsseizoen, leiden tot tijdelijke verstoring van toendrarietgans, kolgans en wilde zwaan. Deze soorten zijn allen gevoelig voor verstoring door beweging en maken met name in de maanden januari en februari gebruik van het Steenbergerveld als foerageergebied. Tijdens de gebruikfase kan verstoring van bovengenoemde soorten optreden, doordat deze in de omgeving van de toekomstige bebouwing foerageren.

Er worden geen negatieve effecten verwacht op broedvogels gedurende de aanlegfase, omdat er geen deelgebieden binnen een straal van 3 kilometer rond het Natura 2000-gebied liggen. Ook permanente verstoring van broedvogels wordt niet verwacht, doordat de bebouwing niet zal leiden tot een toename van de dagrecreatie in het gebied. Het gebied ligt op meer dan 2 kilometer afstand van het dichtstbijzijnde deelgebied. In het plangebied liggen voldoende natuurgebieden met recreatiemogelijkheden in de directe omgeving van de deelgebieden. Daarnaast zijn vanwege de kwetsbaarheid van het gebied, slechts enkele paden opengesteld. Tijdens het broedseizoen is alleen het fietspad dat van Appelscha naar Norg loopt toegankelijk. Buiten de broedtijd bestaan er twee wandelroutes aan de westzijde van het Fochteloërveen.

Beschermde Natuurmonument Elzenbroekbos

Tijdens de aanlegfase kunnen werkzaamheden in het deelgebied Nietap Oost mogelijk leiden tot verstoring van broedvogels (indien werkzaamheden plaatsvinden binnen het broedseizoen) of trekvogels (indien werkzaamheden plaatsvinden binnen het

overwinteringsseizoen). Er worden geen negatieve effecten door verstoring verwacht tijdens de gebruiksfase. De deelgebieden Nietap Oost, Roden Noord, Wijkengebied Noord en Nietap Oksel liggen binnen een straal van 2 kilometer van het Elzenbroekbos. Het gebied is echter relatief klein en matig toegankelijk, waardoor niet of nauwelijks dagrecreatie wordt verwacht. Ook ligt het Landgoed Nienoord en Maatlanden en Natuurschoon nabij het Elzenbroekbos. Dagrecreatie zal met name in deze gebieden plaatsvinden.

3.4.4

DIRECTE AANTASTING

Er is geen sprake van directe aantasting doordat de deelgebieden buiten de Natura 2000-gebieden en het beschermd natuurmonument liggen en de mobiliteit van vogels. De effecten van directe aantasting van leefgebieden wordt onder ruimtebeslag beschreven.

3.4.5

VERDROGING

Natura 2000-gebied Leekstermeer

In de ondergrond van het Natura 2000-gebied Leekstermeer worden kleilagen en veenafzettingen aangetroffen. Lokaal komt keileem en potklei voor. Door de aanwezige slechtdoorlatende lagen is het voorkomen van regionale kwel onwaarschijnlijk. Door grote weerstand van deze lagen werkt een eventuele potentiaal verandering in het watervoerendpakket ook niet door.

Door het hogere peil van het Leekstermeer wordt lokale kwel in de gebieden rond het Leekstermeer aangetroffen. Het Leekstermeer verandert niet, dus hier treden geen effecten op. Wel treedt lokale kwel op vanaf de omliggend gelegen dekzandruggen. De deelgebieden Roden Noord, Roden Noord Oost en Nietap Oost liggen deels op deze ruggen. Kolgans, brandgans en smient zijn niet gevoelig voor verdroging van foerageergebied. Wel kan bebouwing in de deelgebieden Roden Noord en Rond Leekstermeer, die grenzen aan het Leekstermeergebied, leiden tot verdroging van overgangs- en trilvenen en leefgebied van zeggekorfslak, indien de ingreep binnen 50 meter van dit habitattype en biotoop van deze soort plaatsvindt. Overgangs- en trilvenen en zeggekorfslak zijn beide afhankelijk van lokale kwel.

Natura 2000-gebied Fochteloërveen

Negatieve effecten door verdroging op Natura 2000-gebied Fochteloërveen kunnen bij voorbaat uitgesloten worden, doordat alle deelgebieden buiten een straal van 1500 meter (invloedsgebied) van het Fochteloërveen liggen.

Beschermd Natuurmonument Elzenbroekbos

De natuurwaarden van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos zijn aan potklei verbonden. Door de grote weerstand van deze lagen werkt een eventuele potentiaal verandering in het watervoerendpakket niet door naar de freatische grondwaterstand in of op de potklei. Er treden geen verdrogingseffecten op in het Elzenbroekbos als gevolg van bebouwing in omliggende deelgebieden.

HOOFDSTUK

4 Effectbeoordeling

4.1 NATURA 2000-GEBIED LEEKSTERMEER

Bebouwing in het plangebied Leek-Roden leidt tot negatieve effecten op kwalificerende natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Leekstermeer door ruimtebeslag, versnippering en verstoring. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.1

Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000-gebied Leekstermeer.

		Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
Aanlegfase						
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A122	Kwartelkoning	0	0	0	0	0
A295	Rietzanger	0	0	0	0	0
A041	Kolgans	-	-	-	0	0
A045	Brandgans	-	-	-	0	0
A050	Smient	-	-	-	0	0
H7140	Overgangs- en trilvenen	0	0	0	0	-
H91E0	Beekbegeleidende bossen	0	0	0	0	0
H1016	Zeggekorfslak	0	0	0	0	-
Gebruiksfase						
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A122	Kwartelkoning	0	0	0	0	0
A295	Rietzanger	0	0	0	0	0
A041	Kolgans	-	-	0	0	0
A045	Brandgans	-	-	0	0	0
A050	Smient	-	-	0	0	0
H7140	Overgangs- en trilvenen	0	0	0	0	0
H91E0	Beekbegeleidende bossen	0	0	0	0	0
H1016	Zeggekorfslak	0	0	0	0	0

Bebouwing leidt niet tot negatieve effecten op broedvogels. Wel leidt bebouwing mogelijk tot ruimtebeslag, versnippering en verstoring van foerageergebied van kolgans, brandgans en smient in de omgeving van het Leekstermeer. Kolgans, brandgans en smient kennen allen behoudsopgaven voor omvang en kwaliteit van het leefgebied. De soorten hebben een gunstige mate van instandhouding. De aantallen kolganzen zijn echter recent fors afgenomen. Verdroging leidt mogelijk tot negatieve effecten op overgangs- en trilvenen en leefgebied van zeggekorfslak, die afhankelijk zijn van locale kwel. Zowel overgangs- en trilvenen (subtype A) en zeggekorfslak hebben een zeer slechte staat van instandhouding.

In de omgeving van het Leekstermeer liggen vele hectaren geschikt foerageergebied voor ganzen en smienten. Binnen de straal van 5 kilometer rond het Leekstermeer ligt circa 2713 hectare ganzenfoerageergebied. Hiervan bestaat 2421 hectare uit grasland. Het gebied kent 393 hectare verstoringvrij theoretisch geschikt oppervlak akkerland en grasland. De opvangcapaciteit van dit oppervlak ligt boven de capaciteit die nodig is om de aantallen kolganzen, brandganzen en smienten conform de instandhoudingsdoelstellingen te huisvesten (Hul & Bos, 2007). In de belangrijke foerageergebieden polder Vredewold en polder Oostwold (noordelijk deel) treden geen negatieve effecten op als gevolg van de bebouwingopgave. Ook in polder Matsloot-Roderwolde en de Zuidermaden blijft geschikt leefgebied voor bovengenoemde soorten bestaan.

Bebouwing in de verschillende deelgebieden leidt in meer of mindere mate tot negatieve effecten op kolgans, brandgans en smient. In onderstaande tabel staan de relevante effecten weergegeven van bebouwing in de betreffende deelgebieden.

Tabel 4.2

Mogelijke effecten van de deelgebieden op Natura 2000-gebied Leekstermeer.

Deelgebied	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
Steenbergerveld Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Steenbergerveld Zuid Oost						Niet of nauwelijks effect
Steenbergerveld West						Niet of nauwelijks effect
Roden Oost						Niet of nauwelijks effect
Roden Noord			X		X	Negatief effect
Roden Noord Oost	X		X			Negatief effect
Wijkengebied Noord						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Midden						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Zuid						Niet of nauwelijks effect
Nietap Oksel			X			Negatief effect
Nietap Oost			X			Negatief effect
Bitseveld			X			Negatief effect
Rond Leekstermeer	X	X	X		X	Zeer negatief effect
Tolbertervaart						Niet of nauwelijks effect
Leeksterveld A			X			Negatief effect
Leeksterveld B	X		X			Negatief effect
Tolbert Noord						Niet of nauwelijks effect
Oldebert						Niet of nauwelijks effect
Industriepark Leek						Niet of nauwelijks effect
Diepswal						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen West						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Noord						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Zuid Oost						Niet of nauwelijks effect
Roden Zuid						Niet of nauwelijks effect
Oostwold	X		X			Negatief effect

Bebouwing in de deelgebieden Roden Noord, Roden Noord Oost, Nietap Oksel, Nietap Oost, Bitseveld, Leeksterveld A en B en Oostwold leidt mogelijk tot negatieve effecten op kolgans, brandgans en smient door ruimtebeslag en/of verstoring. Doordat voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar zijn in de omgeving van het plangebied en door de gunstige mate van instandhouding worden geen significant negatieve effecten verwacht.

Bebouwing in deelgebied Roden Noord leidt daarnaast mogelijk tot verdroging van overgangs- en trilvenen en leefgebied van zeggekorfslak. Doordat het deelgebied slechts voor een zeer klein oppervlak aan het Natura 2000-gebied grenst en niet verwacht wordt dat belangrijke arealen overgangs- en trilvenen of leefgebied van Zeggekorfslak binnen 50 meter van de ingreep liggen, worden geen significant negatieve effecten verwacht.

Bebouwing in het deelgebied Rond Leekstermeer leidt mogelijk tot significant negatieve effecten. Rond Leekstermeer bevat een relatief groot oppervlak aan geschikt foerageergebied dat verloren gaat door bebouwing. Daarnaast leidt bebouwing in dit gebied tot versnippering van geschikt foerageergebied in de polder Matsloot-Roderwolde en polder Oostwolde. Ook kan bebouwing leiden tot verdroging van overgangs- en trilvenen en leefgebied van zeggekorfslak. Significant negatieve effecten op kolgans, brandgans en smient kunnen in de deelgebieden Rond Leekstermeer en Roden Noord Oost niet uitgesloten worden.

4.2

NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Bebouwing in het plangebied Leek-Roden leidt tot negatieve effecten op kwalificerende natuurwaarden in het Natura 2000-gebied Fochteloërveen door ruimtebeslag en verstoring. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.3

Mogelijke effecten op instandhoudingsdoelen Natura-2000 gebied Fochteloërveen.

		Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
Aanlegfase						
H3160	Zure vennen	0	0	0	0	0
H4010	Vochtige heiden	0	0	0	0	0
H4030	Droge heiden	0	0	0	0	0
H7110	Actieve hoogvenen	0	0	0	0	0
H7120	Herstellende hoogvenen	0	0	0	0	0
A008	Geoorde fuut	0	0	0	0	0
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A275	Paapje	0	0	0	0	0
A276	Roodborsttapuit	0	0	0	0	0
A037	Kleine zwaan	0	0	0	0	0
A038	Wilde zwaan	-	0	-	0	0
A039	Toendrarietgans	-	0	-	0	0
A041	Kolgans	-	0	-	0	0
A052	Wintertaling	0	0	0	0	0
A056	Slobeend	0	0	0	0	0
Gebruiksfase						
H3160	Zure vennen	0	0	0	0	0
H4010	Vochtige heiden	0	0	0	0	0
H4030	Droge heiden	0	0	0	0	0
H7110	Actieve hoogvenen	0	0	0	0	0
H7120	Herstellende hoogvenen	0	0	0	0	0
A008	Geoorde fuut	0	0	0	0	0
A119	Porseleinhoen	0	0	0	0	0
A275	Paapje	0	0	0	0	0

		Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
A276	Roodborsttapuit	0	0	0	0	0
A037	Kleine zwaan	0	0	0	0	0
A038	Wilde zwaan	-	0	-	0	0
A039	Toendrarietgans	-	0	-	0	0
A041	Kolgans	-	0	-	0	0
A052	Wintertaling	0	0	0	0	0
A056	Slobeend	0	0	0	0	0

Bebouwing in het plangebied Leek-Roden leidt niet tot negatieve effecten op habitattypen en broedvogels. Wel leidt bebouwing tot negatieve effecten op toendrarietgans, kolgans en wilde zwaan door ruimtebeslag en verstoring. Deze soorten kennen allen behoudsopgaven voor omvang en kwaliteit van het leefgebied. Toendrarietgans en kolgans kennen een gunstige staat van instandhouding. Wilde zwaan kent een matig ongunstige staat van instandhouding. Deze landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is gebaseerd op een licht afnemende trend die waarschijnlijk geen Nederlandse oorzaak heeft (klimaat). Kolgans wordt naast het Steenbergerveld mede in de graslanden rond het Leekstermeer in hoge aantallen aangetroffen. Ook wilde zwaan wordt hier aangetroffen. Voor deze soorten blijft dan ook voldoende geschikt leefgebied bestaan (zie §4.1). Toendrarietgans komt echter nergens in het gebied in dermate hoge aantallen voor. Met name voor deze soort heeft het Steenbergerveld een belangrijke functie.

Bebouwing in de verschillende deelgebieden leidt in meer of mindere mate tot negatieve effecten op kolgans, brandgans en wilde zwaan. In onderstaande tabel staan de relevante effecten weergegeven van bebouwing in de betreffende deelgebieden.

Tabel 4.4

Mogelijke effecten van de deelgebieden op Natura 2000-gebied Fochteloërveen.

Deelgebied	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
Steenbergerveld Noord Oost	X		X			Zeer negatief effect
Steenbergerveld Zuid Oost	X		X			Zeer negatief effect
Steenbergerveld West	X		X			Zeer negatief effect
Roden Oost						Niet of nauwelijks effect
Roden Noord						Niet of nauwelijks effect
Roden Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Noord						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Midden						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Zuid						Niet of nauwelijks effect
Nietap Oksel						Niet of nauwelijks effect
Nietap Oost						Niet of nauwelijks effect
Bitseveld						Niet of nauwelijks effect
Rond Leekstermeer						Niet of nauwelijks effect
Tolbertervaart						Niet of nauwelijks effect
Leeksterveld A						Niet of nauwelijks effect
Leeksterveld B						Niet of nauwelijks effect

Deelgebied	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
Tolbert Noord						Niet of nauwelijks effect
Oldebert						Niet of nauwelijks effect
Industriepark Leek						Niet of nauwelijks effect
Diepswal						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen West						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Noord						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Zuid Oost						Niet of nauwelijks effect
Roden Zuid						Niet of nauwelijks effect
Oostwold						Niet of nauwelijks effect

Bebouwing in de deelgebieden Steenbergerveld West, Noord Oost en Zuid Oost leidt mogelijk tot significant negatieve effecten. Het Steenbergerveld is van belang als foerageerplaats voor grote groepen ganzen. De kolgans (tot 750 exemplaren) en met name de toendrarietgans (tot 3500 exemplaren) foerageren er in grote aantallen (SOVON). Ook de wilde zwaan, hoewel in lagere aantallen, maakt in grote mate gebruik van het gebied (mededeling Staatsbosbeheer). Bebouwing in het Steenbergerveld leidt tot ruimtebeslag en verstoring voor deze soorten, waardoor significant negatieve gevolgen niet uitgesloten kunnen worden.

4.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Bebouwing in het plangebied Leek-Roden leidt tot negatieve effecten op wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos door tijdelijke verstoring. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4.7

Mogelijke effecten op de wezenlijke kenmerken van beschermd natuurmonument Elzenbroekbos.

	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging
Aanlegfase					
Landschappelijke waarden	0	0	0	0	0
Botanische waarden	0	0	0	0	0
Ornithologische waarden	0	0	-	0	0
Gebruiksfase					
Landschappelijke waarden	0	0	0	0	0
Botanische waarden	0	0	0	0	0
Ornithologische waarden	0	0	0	0	0

Bebouwing in het plangebied Leek-Roden leidt niet tot aantasting van de landschappelijke en botanische waarden van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos. Wel leidt tijdelijke verstoring tijdens de aanlegfase mogelijk tot schade aan de ornithologische

waarden. Er treedt geen permanente schade op aan wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument.

Bebouwing in de verschillende deelgebieden leidt in meer of mindere mate tot negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken. In onderstaande tabel staan de relevante effecten weergegeven van bebouwing in de betreffende deelgebieden.

Tabel 4.8

Mogelijke effecten van de
deelgebieden op beschermd
natuurmonument
Elzenbroekbos.

Deelgebied	Ruimtebeslag	Versnippering	Verstoring	Directe aantasting	Verdroging	Totaal
Steenbergerveld Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Steenbergerveld Zuid Oost						Niet of nauwelijks effect
Steenbergerveld West						Niet of nauwelijks effect
Roden Oost						Niet of nauwelijks effect
Roden Noord						Niet of nauwelijks effect
Roden Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Noord						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Midden						Niet of nauwelijks effect
Wijkengebied Zuid						Niet of nauwelijks effect
Nietap Oksel						Niet of nauwelijks effect
Nietap Oost		X				Negatief effect
Bitseveld						Niet of nauwelijks effect
Rond Leekstermeer						Niet of nauwelijks effect
Tolbertervaart						Niet of nauwelijks effect
Leeksterveld A						Niet of nauwelijks effect
Leeksterveld B						Niet of nauwelijks effect
Tolbert Noord						Niet of nauwelijks effect
Oldebert						Niet of nauwelijks effect
Industriepark Leek						Niet of nauwelijks effect
Diepswal						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Noord Oost						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen West						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Noord						Niet of nauwelijks effect
Zevenhuizen Zuid Oost						Niet of nauwelijks effect
Roden Zuid						Niet of nauwelijks effect
Oostwold						Niet of nauwelijks effect

Bebouwing in het deelgebied Nietap Oksel leidt mogelijk tot aantasting van wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos.

HOOFDSTUK 5 Cumulatie

5.1 NATURA 2000-GEBIED LEEKSTERMEER

Plannen en projecten die gepland zijn in de omgeving van het Leekstermeergebied kunnen in combinatie met de bebouwingopgave leiden tot cumulatie van negatieve effecten. De volgende plannen en projecten leiden mede tot negatieve effecten op foeragerende ganzen in het gebied Leekstermeer en versterken daarmee het risico op significant negatieve gevolgen door uitvoering van het project.

- § In het noorden van de A7 binnen het deelgebied Rond Leekstermeer ligt een locatie voor het toekomstige bedrijventerrein Westpoort, als uitbreiding van de stad Groningen. De locatie ligt tegen geschikt ganzenfoerageergebied. Het bedrijventerrein is momenteel al in ontwikkeling, waardoor geschikt ganzenfoerageergebied verloren is gegaan.
- § In de winter 2006/2007 zijn langs de A7 houtsingels verwijderd, waardoor de versturende werking van de A7 in de polder Matsloot-Roderwolde is toegenomen (Hul & Bos, 2007).
- § In het kader van herinrichting Peize zijn plannen opgezet om grote delen rond het Leekstermeer te ontwikkelen als moerasgebied. Door moerasontwikkeling treden negatieve effecten op voor ganzen en smienten door afname van geschikt foerageergebied.
- § Er zijn plannen voor de aanleg van de spoorlijn Groningen-Drachten-Heerenveen (geen autonome ontwikkeling). Deze spoorlijn zal nabij het Leekstermeergebied komen te liggen.
- § Voor bepaalde deelgebieden geldt dat cumulatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, indien bepaalde combinaties van deelgebieden geselecteerd worden voor bebouwing. Dit betekent dat deelgebieden die individueel niet of nauwelijks negatief beoordeeld worden, in combinatie met bebouwing in andere deelgebieden of in combinatie met andere projecten alsnog tot negatieve effecten op beschermde gebieden kan leiden.

5.2 NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Plannen en projecten die gepland zijn in de omgeving van het Fochteloërveen kunnen in combinatie met de bebouwingopgave leiden tot cumulatie van negatieve effecten. De volgende plannen en projecten leiden mede tot negatieve effecten op foeragerende ganzen in het gebied Fochteloërveen en versterken daarmee het risico op significant negatieve gevolgen door uitvoering van het project.

- § Voor bepaalde deelgebieden geldt dat cumulatieve effecten op beschermde gebieden kunnen optreden, indien bepaalde combinaties van deelgebieden geselecteerd worden

voor bebouwing. Dit betekent dat deelgebieden die individueel niet of nauwelijks negatief beoordeeld worden, in combinatie met bebouwing in andere deelgebieden of in combinatie met andere projecten alsnog tot negatieve effecten op beschermde gebieden kan leiden.

HOOFDSTUK

6 Conclusie

6.1

NATURA 2000-GEBIED LEEKSTERMEER

Bebouwing in de verschillende deelgebieden leidt in meer of mindere mate tot mogelijke gevolgen voor het Natura 2000-gebied Leekstermeer. Negatieve effecten op de kwalificerende natuurwaarden van het Leekstermeer treden mogelijk op als gevolg van tijdelijk en/of permanent ruimtebeslag, versnippering, verstoring, directe aantasting en/of verdroging.

Niet of nauwelijks negatieve effecten

Bebouwing in de deelgebieden Steenbergerveld Noord Oost, Steenbergerveld Zuid Oost, Steenbergerveld West, Roden Oost, Wijkengebied Zuid, Wijkengebied Midden, Wijkengebied Noord, Tolbertervaart, Tolbert Noord, Oldebert, Industriepark Leek, Diepswal, Zevenhuizen Noord Oost, Zevenhuizen West, Zevenhuizen Noord, Zevenhuizen Zuid en Roden Zuid leidt niet of nauwelijks tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Leekstermeer. Indien bebouwing of vestiging van bedrijvigheid plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden kan de vergunning op grond van de Nb-wet verleend worden.

Negatieve effecten

Bebouwing in de deelgebieden Roden Noord, Roden Noord Oost, Bitseveld, Nietap Oksel, Nietap Oost, Leeksterveld A, Leeksterveld B en Oostwold leidt mogelijk tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Leekstermeer. De negatieve effecten zijn echter zeker niet significant. Indien bebouwing of vestiging van bedrijvigheid plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden dient toetsing plaats te vinden door middel van een Verslechterings-/Verstoringstoets.

Significant negatieve effecten

Bebouwing in het deelgebied Rond Leekstermeer leidt mogelijk tot significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Leekstermeer. Dit betekent dat de zekerheid niet bestaat dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn. Indien bebouwing of vestiging van bedrijvigheid plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria.

6.2

NATURA 2000-GEBIED FOCHTELOËRVEEN

Bebouwing in de verschillende deelgebieden leidt in meer of mindere mate tot mogelijke gevolgen voor het Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Negatieve effecten op de kwalificerende natuurwaarden van het Fochteloërveen treden mogelijk op als gevolg van

tijdelijk en/of permanent ruimtebeslag, versnippering, verstoring, directe aantasting en/of verdroging.

Niet of nauwelijks negatieve effecten

Bebouwing in de deelgebieden, Roden Oost, Wijkengebied Zuid, Wijkengebied Midden, Wijkengebied Noord, Tolbertervaart, Tolbert Noord, Oldebert, Industriepark Leek, Diepswal, Roden Zuid, Roden Noord, Roden Noord Oost, Nietap Oksel, Nietap Oost, Bitseveld, Rond Leekstermeer, Leeksterveld A, Leeksterveld B, Oostwold, Zevenhuizen Noord, Zevenhuizen Noord Oost, Zevenhuizen Zuid Oost, Zevenhuizen West leidt niet of nauwelijks tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Indien bebouwing plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden kan de vergunning op grond van de Nb-wet verleend worden.

Significant negatieve effecten

Bebouwing in de deelgebieden Steenbergerveld Noord Oost, Steenbergerveld Zuid Oost en Steenbergerveld West leidt mogelijk tot significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Fochteloërveen. Dit betekent dat de zekerheid niet bestaat dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn. Indien bebouwing plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden dient toetsing plaats te vinden aan de zogenaamde ADC-criteria.

6.3

BESCHERMD NATUURMONUMENT ELZENBROEKBOS

Bebouwing in de verschillende deelgebieden leidt in meer of mindere mate tot aantasting van de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos. Negatieve effecten op de wezenlijke waarden van het Elzenbroekbos treden mogelijk op als gevolg van tijdelijk verstoring.

Niet of nauwelijks negatieve effecten

Bebouwing in de deelgebieden Steenbergerveld Noord Oost, Steenbergerveld Zuid Oost, Steenbergerveld West, Wijkengebied Noord, Wijkengebied Zuid, Wijkengebied Midden, Zevenhuizen Noord Oost, Zevenhuizen West, Zevenhuizen Noord, Zevenhuizen Zuid, Tolbertervaart, Tolbert Noord, Oldebert, Industriepark Leek, Diepswal, Roden Zuid, Roden Oost, Roden Noord, Roden Noord Oost, Nietap Oksel, Bitseveld, Rond Leekstermeer, Leeksterveld A, Leeksterveld B en Oostwold leidt niet of nauwelijks tot aantasting van de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument Elzenbroekbos. Indien bebouwing plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden kan de vergunning op grond van artikel 16 van de Nb-wet verleend worden.

Negatieve effecten

Bebouwing in het deelgebied Nietap Oost leidt mogelijk tot negatieve effecten op de kwalificerende waarden van Natura 2000-gebied Leekstermeer. De negatieve effecten zijn echter zeker niet significant. Indien bebouwing plaatsvindt binnen bovengenoemde deelgebieden dient toetsing plaats te vinden door middel van een Verslechterings-/Verstoringstoets.

BIJLAGE 1

Literatuur

- § ARCADIS, 2007. Passende Beoordeling Leekstermeer.
- § Boesveld, A., Gmelig Meyling, A.W. & de Bruyne R.H. 2007. Inhaalslag verspreidingsonderzoek mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Zeggekorfslak. Stichting Anemoon.
- § Henkens, R.J.H.G., S. de Vries, R. Jochem, R. Pouwels & M.J.S.M. Reijnen, 2005. Effect van recreatie op broedvogels op landelijk niveau; Ontwikkeling van het recreatiemodel FORVISITS 2.0 en koppeling met LARCH 4.1. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu. WOt rapport 4.
- § Hut, van der, R.M.G. & Bos, D. 2007. Moerasontwikkeling en herbivore watervogels rond het Leekstermeer. Passende beoordeling van herinrichtingsplannen. Altenburg & Wymenga.
- § Ketelaar, R. & B. van de Wetering (2000). Herstelplan groeneglazenmaker in Groningen. De Vlinderstichting.
- § Wageningen. Ministerie van LNV, 1973. Aanwijzingsbesluit Staatsnatuurmonument Elzenbroek.
- § Ministerie van LNV, 2007. Ontwerpbesluit Leekstermeer.
- § Ministerie van LNV, 2007. Ontwerpbesluit Fochteloërveen.
- § Persoonlijke communicatie Dhr. Feenstra (Vogelinventarisatiebureau de Kraanvogel)
- § Provincie Groningen. Gebiedsplan 2005. Ganzenfoerageergebieden provincie Groningen.
- § Reijnen, R., R. Foppen, and H. Meeuwsen. 1996. The effects of car traffic on the density of breeding birds in Dutch Agricultural Grasslands. Biological Conservation 75: 255-260.
- § SOVON Vogelonderzoek Nederland. Verspreidingsgegevens niet-broedvogels in het plangebied Leek-Roden.
- § Voslamber, B, van Winden, E & Koffijberg, K. 2004. Atlas van ganzen, zwanen en smienten in Nederland. SOVON-onderzoeksrapport 2004/08. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

Websites:

- § Ministerie van LNV: www.minlnv.nl
- § SOVON: www.sovon.nl
- § Vogelbescherming: www.vogelbescherming.nl
- § Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl

BIJLAGE 2

Afstanden deelgebieden tot Natura 2000-gebieden

Deelgebied	Natura 2000-gebied Leekstermeer	Natura 2000-gebied Focheloerveen	Beschermd Natuurmonument Eizenbroekbos
Steenbergerveld Noord Oost	4300	8700	3700
Steenbergerveld Zuid Oost	5300	7900	4800
Steenbergerveld West	5300	7600	4300
Roden Oost	2400	11300	2800
Roden Noord	0	12800	880
Roden Noord Oost	600	13400	2500
Wijkengebied Noord	2600	11600	1900
Wijkengebied Midden	3200	10800	2700
Wijkengebied Zuid	4100	9800	3500
Nietap Oksel	1500	12700	1100
Nietap Oost	100	13700	100
Bitseveld	1500	12300	2400
Rond Leekstermeer	0	18000	4000
Tolbertervaart	3500	12100	3400
Leeksterveld A	2400	15600	3800
Leeksterveld B	3100	15500	4400
Tolbert Noord	2600	15100	3300
Oldebert	3300	14300	3300
Industriepark Leek	2100	13800	2000
Diepswal	3200	12100	2800
Zevenhuizen Noord Oost	5300	9400	4500
Zevenhuizen West	6000	8900	5600
Zevenhuizen Noord	5000	10200	4500
Zevenhuizen Zuid Oost	6000	8600	5600
Roden Zuid	3600	8900	3400
Oostwold	100	18500	4500

